

gebruiker van een score de ontwikkelaar van de score zou moeten aanspreken om “nuttige informatie over de onderliggende logica, alsmede het belang en de verwachte gevolgen van die verwerking voor de betrokkene” (art. 15, lid 1, h) AVG) te verkrijgen, heeft het HvJ EU gekozen om te beschouwen dat de ontwikkelaar van de score zelf rechtstreeks verplicht is om deze informatie aan de betrokkene te bezorgen.

12. Naar de mening van deze auteur, zal dit arrest de ontwikkelaars van scores en “predictive-AI”-toepassingen voornamelijk aanzetten tot het verkrijgen van contractuele garanties, waardoor hun klanten zich ertoe verbinden om dergelijke scores niet voor geautomatiseerde besluitvorming te gebruiken. Misschien niet de uitkomst waaraan het HvJ EU dacht, maar de beste manier voor hen om de impact hiervan te beperken. Was dit dan echt de juiste beslissing?

P. Craddock

Computerrecht 2024/97

HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE

7 maart 2024, C-604/22

(C. Lycourgos, kamerpresident, O. Spineanu-Matei, J.-C. Bonichot, S. Rodin en L. S. Rossi (rapporteur))
m.nt. Mr. S. Deprez³

(Art. 4, punten 1 en 7 en 24 lid 1 AVG)

ECLI:EU:C:2024:214

Dit arrest betreft de reikwijdte van het begrip ‘persoonsgegevens’ en de kwalificatie van gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken onder de AVG. Het Hof van Justitie oordeelt dat de TC-string, gebruikt in het Transparency and Consent Framework (TCF) van IAB Europe, mogelijk als een persoonsgegeven kan worden beschouwd. Hierbij benadrukt het Hof van Justitie in hoofdzaak het element van ‘identificeerbaarheid’ in de definitie van het begrip ‘persoonsgegevens’ onder de AVG. Daarnaast bevestigt het Hof van Justitie dat IAB Europe en haar leden gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken zijn voor de verwerking van toestemmingsvoorkeuren in de TC-string, maar dat dergelijke gezamenlijke verantwoordelijkheid niet kan worden doorgetrokken naar latere verwerkingen waarbij IAB Europe niet lijkt betrokken te zijn, zoals bijvoorbeeld het aanbieden van gepersonaliseerde reclameaanbiedingen aan gebruikers.

Arrest in de zaak van: IAB Europe tegen Gegevensbeschermingsautoriteit

³ Sofie Deprez, advocaat bij het advocatenkantoor Faros te Brussel en aangesloten bij de Nederlandse Orde van Advocaten bij de Balie te Brussel.

Hoofdgeding en prejudiciële vragen

[...]

Eerste prejudiciële vraag

32 Met zijn eerste vraag wenst de verwijzende rechter in wezen te vernemen of artikel 4, punt 1, AVG aldus moet worden uitgelegd dat een letter- en tekenreeks – zoals de TC-string – die de voorkeuren van een internetgebruiker of een gebruiker van een applicatie bevat met betrekking tot zijn toestemming voor de verwerking van zijn persoonsgegevens door aanbieders van internetsites of applicaties alsook door makelaars in persoonsgegevens en reclameplatformen, een persoonsgegeven in de zin van die bepaling is wanneer een sectororganisatie een standaard voor het genereren, opslaan en verspreiden van deze tekenreeks heeft opgesteld en de leden van die organisatie deze standaard hebben geïmplementeerd en op die manier toegang hebben tot die tekenreeks. Tevens wenst de verwijzende rechter te vernemen of het voor het antwoord op deze vraag van belang is of ten eerste die tekenreeks wordt gekoppeld aan een identificator, zoals met name het IP-adres van het toestel van de betrokken gebruiker, zodat deze kan worden geïdentificeerd, en ten tweede of een dergelijke sectororganisatie het recht heeft om rechtstreeks toegang te hebben tot de persoonsgegevens die haar leden binnen de door haar opgestelde standaard verwerken.

33 Om te beginnen zij eraan herinnerd dat de rechtspraak van het Hof over richtlijn 95/46/EG van het Europees Parlement en de Raad van 24 oktober 1995 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens (*PB* 1995, L 281, blz. 31) in beginsel ook geldt voor de AVG, aangezien deze richtlijn is ingetrokken bij en vervangen door de AVG, waarvan de relevante bepalingen in wezen dezelfde draagwijdte hebben als de relevante bepalingen van die richtlijn (arrest van 17 juni 2021, *M.I.C.M.*, C-597/19, EU:C:2021:492, punt 107).

34 Tevens zij eraan herinnerd dat volgens vaste rechtspraak bij de uitlegging van een Unierechtelijke bepaling niet alleen rekening moet worden gehouden met haar bewoordingen, maar ook met de context ervan en met de doelstellingen en het oogmerk van de regeling waarvan zij deel uitmaakt (arrest van 22 juni 2023, *Pankki S*, C-579/21, EU:C:2023:501, punt 38 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

35 Dienaangaande zij opgemerkt dat in artikel 4, punt 1, AVG is bepaald dat onder persoonsgegevens dient te worden verstaan “alle informatie over een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon”, en dat in die bepaling wordt verduidelijkt dat “als identificeerbaar wordt beschouwd een natuurlijke persoon die direct of indirect kan worden geïdentificeerd, met name aan de hand van een identificator zoals een naam, een identificatienummer, locatiegegevens, een online identificator of van

een of meer elementen die kenmerkend zijn voor de fysieke, fysiologische, genetische, psychische, economische, culturele of sociale identiteit van die natuurlijke persoon”.

36 Het gebruik van de uitdrukking “alle informatie” in de definitie die in artikel 4, punt 1, AVG wordt gegeven van het begrip “persoonsgegevens”, wijst op de bedoeling van de Uniewetgever om een ruime betekenis toe te kennen aan dit begrip, dat zich potentieel uitstrekt tot elk soort informatie – zowel objectieve als subjectieve informatie – in de vorm van meningen of beoordelingen, op voorwaarde dat deze informatie de betrokkene ‘betreft’ (arrest van 4 mei 2023, Österreichische Datenschutzbehörde en CRIF, C-487/21, EU:C:2023:369, punt 23 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

37 In zoverre heeft het Hof geoordeeld dat informatie betrekking heeft op een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon wanneer zij wegens haar inhoud, doel of gevolg verband houdt met een identificeerbare persoon (arrest van 4 mei 2023, Österreichische Datenschutzbehörde en CRIF, C-487/21, EU:C:2023:369, punt 24 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

38 Wat de identificeerbaarheid van een persoon betreft, blijkt uit de bewoordingen van artikel 4, punt 1, AVG dat een persoon niet alleen als identificeerbaar wordt beschouwd wanneer hij direct kan worden geïdentificeerd, maar ook wanneer hij indirect kan worden geïdentificeerd.

39 Zoals het Hof reeds heeft geoordeeld, kan uit het feit dat de Uniewetgever de uitdrukking “indirect” gebruikt, worden afgeleid dat het voor de kwalificatie van informatie als persoonsgegeven niet nodig is dat dit gegeven het op zichzelf mogelijk maakt de betrokken persoon te identificeren (zie naar analogie arrest van 19 oktober 2016, Breyer, C-582/14, EU:C:2016:779, punt 41). Integendeel, uit artikel 4, punt 5, AVG, gelezen in samenhang met overweging 26 van deze verordening, vloeit voort dat persoonsgegevens die door het gebruik van aanvullende informatie kunnen worden gekoppeld aan een natuurlijke persoon, moeten worden beschouwd als gegevens over een identificeerbare natuurlijke persoon (arrest van 5 december 2023, Nacionalinis visuomenės sveikatos centras, C-683/21, EU:C:2023:949, punt 58).

40 Daarnaast staat in die overweging 26 te lezen dat bij de vaststelling of een natuurlijke persoon “identificeerbaar” is, rekening moet worden gehouden met “alle middelen waarvan redelijkerwijs valt te verwachten dat zij worden gebruikt door de verwerkingsverantwoordelijke of door een andere persoon om de natuurlijke persoon direct of indirect te identificeren, bijvoorbeeld selectietechnieken”. Deze bewoordingen wijzen erop dat voor de kwalificatie van een gegeven als “persoonsgegeven” in de zin van artikel 4, punt 1, AVG niet vereist is dat alle informatie aan de hand waarvan de betrokkene kan worden geïdentificeerd, bij een en dezelfde persoon berust (zie naar analogie arrest van 19 oktober 2016, Breyer, C-582/14, EU:C:2016:779, punt 43).

41 Hieruit volgt dat het begrip “persoonsgegevens” zich niet alleen uitstrekt tot de door de verwerkingsver-

antwoordelijke verzamelde en bewaarde gegevens, maar ook tot alle informatie die voortvloeit uit een verwerking van persoonsgegevens die betrekking hebben op een geïdentificeerde of identificeerbare persoon (arrest van 22 juni 2023, Pankki S, C-579/21, EU:C:2023:501, punt 45).

42 In de onderhavige zaak zij opgemerkt dat een letter- en tekenreeks als de TC-string de voorkeuren van een internetgebruiker of een gebruiker van een applicatie bevat met betrekking tot zijn toestemming voor de verwerking door derden van zijn persoonsgegevens of van gegevens over het bezwaar dat hij eventueel heeft gemaakt tegen de verwerking van zijn persoonsgegevens voor een vermeend gerechtvaardigd belang als bedoeld in artikel 6, lid 1, onder f), AVG.

43 Zelfs indien een TC-string op zichzelf geen gegevens zou bevatten aan de hand waarvan de betrokkene direct kan worden geïdentificeerd, bevat zij om te beginnen de persoonlijke voorkeuren van een specifieke gebruiker met betrekking tot zijn toestemming voor de verwerking van zijn persoonsgegevens, waarbij het gaat om informatie “over een [...] natuurlijke persoon” in de zin van artikel 4, punt 1, AVG.

44 Daarnaast staat het tevens vast dat de koppeling van de in een TC-string vervatte informatie aan een identifier zoals met name het IP-adres van het toestel van de betrokken gebruiker het mogelijk kan maken om een profiel van deze gebruiker op te stellen en om de persoon waar die informatie specifiek betrekking op heeft, daadwerkelijk te identificeren.

45 Aangezien een gebruiker kan worden geïdentificeerd door een letter- en tekenreeks als de TC-string te koppelen aan aanvullende gegevens, zoals met name het IP-adres van het toestel van deze gebruiker of andere identificatoren, dient te worden geoordeeld dat de TC-string informatie over een identificeerbare gebruiker bevat en dus een persoonsgegeven in de zin van artikel 4, punt 1, AVG is, hetgeen wordt bevestigd door overweging 30 van de AVG, waarin uitdrukkelijk wordt verwezen naar een dergelijke situatie.

46 Aan deze uitlegging wordt niet afgedaan door de enkele omstandigheid dat IAB Europe niet zelf de TC-string aan het IP-adres van het toestel van een gebruiker zou kunnen koppelen en geen rechtstreekse toegang heeft tot de gegevens die binnen het TCF door haar leden worden verwerkt.

47 Zoals blijkt uit de in punt 40 van dit arrest in herinnering gebrachte rechtspraak, staat die omstandigheid er namelijk niet aan in de weg dat een TC-string wordt aangemerkt als een “persoonsgegeven” in de zin van artikel 4, punt 1, AVG.

48 Overigens blijkt uit het dossier waarover het Hof beschikt – en met name uit de beslissing van 2 februari 2022 – dat de leden van IAB Europe verplicht zijn om deze organisatie op haar verzoek alle informatie te verstrekken waarmee zij gebruikers kan identificeren van wie de gegevens zijn opgeslagen in een TC-string.

49 Onder voorbehoud van de verificaties die de verwijzende rechter in dit verband dient te verrichten, lijkt IAB Europe dus – dankzij de informatie die haar leden en andere aan het TCF deelnemende organisaties haar moeten verstrekken – over de in overweging 26 van de AVG bedoelde redelijke middelen te beschikken om een bepaalde natuurlijke persoon te identificeren aan de hand van een TC-string.

50 Uit het voorgaande volgt dat een TC-string een persoonsgegeven in de zin van artikel 4, punt 1, AVG vormt. Het is daarbij niet relevant dat een dergelijke sectororganisatie zonder externe medewerking, die zij kan eisen, geen toegang heeft tot de gegevens die haar leden binnen de door haar opgestelde standaard verwerken, noch de TC-string kan koppelen aan andere identificatoren zoals met name het IP-adres van het toestel van een gebruiker.

51 Gelet op een en ander dient op de eerste prejudiciële vraag te worden geantwoord dat artikel 4, punt 1, AVG aldus moet worden uitgelegd dat een letter- en tekenreeks als de TC-string, die de voorkeuren van een internetgebruiker of een gebruiker van een applicatie bevat met betrekking tot zijn toestemming voor de verwerking van zijn persoonsgegevens door aanbieders van internet-sites of applicaties alsook door makelaars in persoonsgegevens en reclameplatformen, een persoonsgegeven in de zin van die bepaling is aangezien deze tekenreeks het mogelijk maakt om de betrokken gebruiker te identificeren wanneer zij met redelijke middelen kan worden gekoppeld aan een identicator zoals met name het IP-adres van het toestel van die gebruiker. Dat een sectororganisatie die in het bezit is van deze tekenreeks, zonder externe medewerking geen toegang heeft tot de gegevens die haar leden binnen de door haar opgestelde standaard verwerken, en dat zij die tekenreeks evenmin kan koppelen aan andere gegevens, staat er dan ook niet aan in de weg dat die tekenreeks een persoonsgegeven in de zin van voornoemde bepaling is.

Tweede prejudiciële vraag

52 Met zijn tweede vraag wenst de verwijzende rechter in wezen te vernemen of artikel 4, punt 7, AVG aldus moet worden uitgelegd dat:

- een sectororganisatie die haar leden een door haar opgestelde standaard aanbiedt die betrekking heeft op de toestemming voor de verwerking van persoonsgegevens en die behalve bindende technische regels ook voorschriften bevat waarbij gedetailleerd is bepaald hoe de persoonsgegevens met betrekking tot die toestemming moeten worden opgeslagen en verspreid, dient te worden aangemerkt als “verwerkingsverantwoordelijke” in de zin van die bepaling, en of het voor het antwoord op deze vraag van belang is of die sectororganisatie zelf rechtstreeks toegang heeft tot de persoonsgegevens die haar leden binnen die standaard verwerken;

- de eventuele gezamenlijke verantwoordelijkheid van die sectororganisatie zich automatisch uitstrekt tot latere verwerkingen van persoonsgegevens door derden – zoals aanbieders van internetsites of applicaties – wat de voorkeuren van gebruikers met het oog op gerichte online reclame betreft.

53 Om te beginnen zij eraan herinnerd dat het doel van de AVG – zoals dat blijkt uit artikel 1 alsook uit de overwegingen 1 en 10 van deze verordening – met name bestaat in het waarborgen van een hoog niveau van bescherming van de fundamentele vrijheden en de grondrechten van natuurlijke personen, in het bijzonder van hun in artikel 8, lid 1, van het Handvest en artikel 16, lid 1, VWEU erkende recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer in verband met de verwerking van persoonsgegevens [arrest van 4 mei 2023, Bundesrepublik Deutschland (Gerechtelijke elektronische postbus), C-60/22, EU:C:2023:373, punt 64].

54 In overeenstemming met deze doelstelling geeft artikel 4, punt 7, AVG een ruime definitie van het begrip “verwerkingsverantwoordelijke”, waarmee wordt bedoeld op een natuurlijke persoon of rechtspersoon, een overheidsinstantie, een dienst of een ander orgaan die/dat, alleen of samen met anderen, het doel van en de middelen voor de verwerking van persoonsgegevens vaststelt.

55 Zoals het Hof reeds heeft geoordeeld, strekt die bepaling er namelijk toe om middels die ruime definitie van het begrip “verantwoordelijke” een doeltreffende en volledige bescherming van de betrokkenen te waarborgen (zie naar analogie arrest van 5 juni 2018, Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein, C-210/16, EU:C:2018:388, punt 28).

56 Aangezien het begrip “verwerkingsverantwoordelijke” – zoals in artikel 4, punt 7, AVG uitdrukkelijk is bepaald – ziet op het orgaan dat “alleen of samen met anderen” het doel van en de middelen voor de verwerking van persoonsgegevens vaststelt, verwijst dat begrip bovendien niet noodzakelijk naar één orgaan en kan het betrekking hebben op meerdere deelnemers aan deze verwerking, die dan ieder onder de bepalingen op het gebied van gegevensbescherming vallen (zie naar analogie arresten van 5 juni 2018, Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein, C-210/16, EU:C:2018:388, punt 29, en 10 juli 2018, Jehovan todistajat, C-25/17, EU:C:2018:551, punt 65).

57 Het Hof heeft tevens geoordeeld dat een natuurlijke persoon of een rechtspersoon die voor eigen doeleinden invloed uitoefent op de verwerking van persoonsgegevens en daardoor betrokken is bij de vaststelling van het doel van en de middelen voor de verwerking, als verwerkingsverantwoordelijke in de zin van artikel 4, punt 7, AVG kan worden beschouwd (zie naar analogie arrest van 10 juli 2018, Jehovan todistajat, C-25/17, EU:C:2018:551, punt 68). Volgens artikel 26, lid 1, AVG is er dan ook sprake van ‘gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken’ wanneer twee of meer verwerkingsverantwoordelijken gezamenlijk de doeleinden en middelen van de verwerking bepa-

len (arrest van 5 december 2023, Nacionalinis visuomenės sveikatos centras, C-683/21, EU:C:2023:949, punt 40).

58 In zoverre moet elk van de gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken weliswaar afzonderlijk beantwoorden aan het in artikel 4, punt 7, AVG gebezigde begrip “verwerkingsverantwoordelijke”, maar leidt het bestaan van een gezamenlijke verantwoordelijkheid niet noodzakelijk tot een gelijkwaardige verantwoordelijkheid van de verschillende deelnemers aan een en dezelfde verwerking van persoonsgegevens. Integendeel, deze deelnemers kunnen in verschillende stadia en in verschillende mate bij deze verwerking betrokken zijn, zodat het niveau van verantwoordelijkheid van ieder van hen moet worden beoordeeld in het licht van alle relevante omstandigheden van het geval. Bovendien onderstelt de gezamenlijke verantwoordelijkheid van verschillende deelnemers aan een en dezelfde verwerking, niet dat ieder van hen toegang heeft tot de persoonsgegevens in kwestie (zie naar analogie arrest van 10 juli 2018, Jehovan todistajat, C-25/17, EU:C:2018:551, punten 66 en 69 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

59 De betrokkenheid bij de vaststelling van het doel van en de middelen voor de verwerking kan verschillende vormen aannemen en zowel resulteren uit een gezamenlijk besluit van twee of meer entiteiten als uit convergerende besluiten van die entiteiten. In dat laatste geval moeten die besluiten elkaar aanvullen, zodat elk ervan een concreet effect heeft op de vaststelling van het doel van en de middelen voor de verwerking. Daarentegen kan niet worden verlangd dat er tussen deze verwerkingsverantwoordelijken een formele overeenkomst bestaat over dat doel en die middelen (arrest van 5 december 2023, Nacionalinis visuomenės sveikatos centras, C-683/21, EU:C:2023:949, punten 43 en 44).

60 Gelet op het voorgaande moet worden aangenomen dat het eerste deel van de tweede prejudiciële vraag ertoe strekt dat wordt vastgesteld of een sectororganisatie als IAB Europe kan worden aangemerkt als een gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijke in de zin van artikel 4, punt 7, en artikel 26, lid 1, AVG.

61 Daartoe moet dus worden beoordeeld of die organisatie – gelet op de bijzondere omstandigheden van het geval – voor eigen doeleinden invloed uitoefent op de verwerking van persoonsgegevens zoals de TC-string en samen met anderen het doel van en de middelen voor die verwerking vaststelt.

62 Wat in de eerste plaats het doel van die verwerking van persoonsgegevens betreft, blijkt – onder voorbehoud van de door de verwijzende rechter te verrichten verificaties – uit het dossier waarover het Hof beschikt, zoals in de punten 21 en 22 van dit arrest in herinnering is gebracht, dat het door IAB Europe opgestelde TCF een standaard is die ertoe strekt te waarborgen dat de AVG wordt nageleefd wanneer de persoonsgegevens van gebruikers van een internetsite of applicatie worden verwerkt door bepaalde ondernemingen die deelnemen aan de online veiling van advertentieruimte.

63 Het TCF is er dan ook in wezen op gericht om de verkoop en aankoop van advertentieruimte op het internet door die ondernemingen te bevorderen en mogelijk te maken.

64 Derhalve kan – onder voorbehoud van de verificaties die de verwijzende rechter dient te verrichten – worden aangenomen dat IAB Europe voor eigen doeleinden invloed uitoefent op de verwerkingen van persoonsgegevens die in het hoofdgeding aan de orde zijn en daardoor samen met haar leden het doel van die verwerkingen vaststelt.

65 Wat in de tweede plaats de middelen betreft die voor een dergelijke verwerking van persoonsgegevens worden gebruikt, blijkt – onder voorbehoud van de door de verwijzende rechter te verrichten verificaties – uit het dossier waarover het Hof beschikt, dat het TCF een standaard is die de leden van IAB Europe worden geacht te aanvaarden wanneer zij zich bij deze vereniging willen aansluiten. Met name kan IAB Europe – zoals zij ter terechtzitting voor het Hof heeft bevestigd – ten aanzien van een van haar leden dat de regels van het TCF niet naleeft, een besluit tot schorsing wegens niet-conformiteit nemen dat ertoe kan leiden dat het betrokken lid wordt uitgesloten van het TCF en zich bijgevolg voor de verwerking van persoonsgegevens die het verricht door middel van TC-strings, niet kan beroepen op de AVG-conformiteitswaarborg die dit systeem wordt geacht te bieden.

66 Daarnaast bevat het door IAB Europe opgestelde TCF vanuit praktisch oogpunt – zoals in punt 21 van dit arrest is vermeld – technische specificaties voor de verwerking van de TC-string. In het bijzonder lijken die specificaties precies te beschrijven hoe de CMP's de voorkeuren die de gebruikers hebben met betrekking tot de verwerking van hun persoonsgegevens moeten registreren, en hoe die voorkeuren moeten worden verwerkt teneinde een TC-string te genereren. Voorts worden er ook precieze regels opgesteld over de inhoud van de TC-string alsook over de opslag en het delen van die string.

67 Zo blijkt uit de beslissing van 2 februari 2022 dat IAB Europe in die regels onder meer voorschrijft op welke gestandaardiseerde wijze de verschillende bij het TCF betrokken partijen de in de TC-string opgeslagen voorkeuren, bezwaren en toestemmingen kunnen raadplegen.

68 Derhalve dient – onder voorbehoud van de door de verwijzende rechter te verrichten verificaties – te worden aangenomen dat een sectororganisatie als IAB Europe voor eigen doeleinden invloed uitoefent op de in het hoofdgeding aan de orde zijnde verwerkingen van persoonsgegevens en aldus samen met haar leden de middelen voor die verwerkingen vaststelt. Hieruit volgt dat zij overeenkomstig de in punt 57 van dit arrest in herinnering gebrachte rechtspraak moet worden aangemerkt als een “gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijke” in de zin van artikel 4, punt 7, en artikel 26, lid 1, AVG.

69 De door de verwijzende rechter vermelde omstandigheid dat een dergelijke sectororganisatie niet zelf rechtstreeks toegang heeft tot de TC-strings en bijgevolg tot de persoonsgegevens die binnen voornoemde standaard door

haar leden – met wie zij samen het doel van en de middelen voor de verwerking van die gegevens bepaalt – worden verwerkt, staat er – overeenkomstig de in punt 58 van dit arrest in herinnering gebrachte rechtspraak – niet aan in de weg dat zij wordt aangemerkt als “verwerkingsverantwoordelijke” in de zin van die bepaling.

70 Daarnaast moet in antwoord op de twijfels van de verwijzende rechter worden geoordeeld dat de eventuele gezamenlijke verantwoordelijkheid van die sectororganisatie zich niet automatisch uitstrekt tot de latere verwerkingen van persoonsgegevens door derden, zoals aanbieders van internetsites of applicaties, wat de voorkeuren van gebruikers met het oog op gerichte online reclame betreft.

71 Dienaangaande zij ten eerste opgemerkt dat de “verwerking” van persoonsgegevens in artikel 4, punt 2, AVG wordt gedefinieerd als “een bewerking of een geheel van bewerkingen met betrekking tot persoonsgegevens of een geheel van persoonsgegevens, al dan niet uitgevoerd via geautomatiseerde procedés, zoals het verzamelen, vastleggen, ordenen, structureren, opslaan, bijwerken of wijzigen, opvragen, raadplegen, gebruiken, verstrekken door middel van doorzending, verspreiden of op andere wijze ter beschikking stellen, aligneren of combineren, afschermen, wissen of vernietigen van gegevens”.

72 Uit deze definitie blijkt dat de verwerking van persoonsgegevens kan bestaan uit een of meerdere bewerkingen, die elk betrekking hebben op een andere fase van die verwerking.

73 Ten tweede volgt uit artikel 4, punt 7, en artikel 26, lid 1, AVG – zoals het Hof reeds heeft geoordeeld – dat een natuurlijke of rechtspersoon slechts als gezamenlijke verantwoordelijke voor de verwerking van persoonsgegevens kan worden aangemerkt indien hij samen met anderen het doel van en de middelen voor die verwerking vaststelt. Derhalve kan die natuurlijke of rechtspersoon – onverminderd een eventuele civielrechtelijke aansprakelijkheid waarin het nationale recht in dit verband voorziet – niet worden geacht in de zin van die bepalingen verantwoordelijk te zijn voor bewerkingen die vroeger of later in de verwerkingsketen plaatsvinden en waarvan respectievelijk waarvoor hij niet het doel en de middelen vaststelt (zie naar analogie arrest van 29 juli 2019, Fashion ID, C-40/17, EU:C:2019:629, punt 74).

74 In casu moet een onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds de verwerking van persoonsgegevens door de leden van IAB Europe – te weten aanbieders van internetsites of applicaties en gegevensmakelaars of reclameplatforms – bij de opslag van de toestemmingsvoorkeuren van de betrokken gebruikers in een TC-string volgens de in het TCF opgestelde standaard en anderzijds de verwerking van persoonsgegevens die deze ondernemingen en derden later op basis van die voorkeuren verrichten, bijvoorbeeld door doorzending van die gegevens aan derden of gepersonaliseerde reclameaanbiedingen aan die gebruikers.

75 Onder voorbehoud van de verificaties die de verwijzende rechter dient te verrichten, lijkt IAB Europe namelijk niet bij die latere verwerking betrokken te zijn, zodat moet worden geoordeeld dat een dergelijke

organisatie niet automatisch samen met die ondernemingen en derden verantwoordelijk is voor de verwerking van de persoonsgegevens op basis van de in een TC-string opgeslagen voorkeursgegevens van de betrokken gebruikers.

76 Een sectororganisatie als IAB Europe kan dan ook slechts worden geacht verantwoordelijk te zijn voor dergelijke latere verwerkingen indien vaststaat dat zij invloed uitoefent op de vaststelling van het doel van die verwerkingen en van de wijze waarop deze worden verricht, wat de verwijzende rechter dient na te gaan in het licht van alle relevante omstandigheden van het hoofdgeding.

77 Gelet op een en ander dient op de tweede prejudiciële vraag te worden geantwoord dat artikel 4, punt 7, en artikel 26, lid 1, AVG aldus moeten worden uitgelegd dat:

- een sectororganisatie die haar leden een door haar opgestelde standaard aanbiedt die betrekking heeft op de toestemming voor de verwerking van persoonsgegevens en die behalve bindende technische regels ook voorschriften bevat waarbij gedetailleerd is bepaald hoe de persoonsgegevens met betrekking tot die toestemming moeten worden opgeslagen en verspreid, dient te worden aangemerkt als “gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijke” in de zin van die bepalingen indien zij gelet op de specifieke omstandigheden van het geval voor eigen doeleinden invloed uitoefent op de betreffende verwerking van persoonsgegevens en aldus samen met haar leden het doel van en de middelen voor die verwerking vaststelt. Dat een dergelijke sectororganisatie niet zelf rechtstreeks toegang heeft tot de persoonsgegevens die haar leden binnen die standaard verwerken, staat er niet aan in de weg dat zij de hoedanigheid van gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijke in de zin van voornoemde bepalingen heeft;
- de gezamenlijke verantwoordelijkheid van die sectororganisatie zich niet automatisch uitstrekt tot latere verwerkingen van persoonsgegevens door derden – zoals aanbieders van internetsites of applicaties – wat de voorkeuren van gebruikers met het oog op gerichte online reclame betreft.

Kosten

78 Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de verwijzende rechter over de kosten heeft te beslissen. De door anderen wegens indiening van hun opmerkingen bij het Hof gemaakte kosten komen niet voor vergoeding in aanmerking.

Het Hof (Vierde kamer) verklaart voor recht:

- 1) **Artikel 4, punt 1, van verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescher-**

ming) moet aldus worden uitgelegd dat een letteren tekenreeks als de TC-string (*Transparency and Consent String*), die de voorkeuren van een internetgebruiker of een gebruiker van een applicatie bevat met betrekking tot zijn toestemming voor de verwerking van zijn persoonsgegevens door aanbieders van internetsites of applicaties alsook door makelaars in persoonsgegevens en reclameplatformen, een persoonsgegeven in de zin van die bepaling is aangezien deze tekenreeks het mogelijk maakt om de betrokken gebruiker te identificeren wanneer zij met redelijke middelen kan worden gekoppeld aan een identicator zoals met name het IP-adres van het toestel van die gebruiker. Dat een sectororganisatie die in het bezit is van deze tekenreeks, zonder externe medewerking geen toegang heeft tot de gegevens die haar leden binnen de door haar opgestelde standaard verwerken, en dat zij die tekenreeks evenmin kan koppelen aan andere gegevens, staat er dan ook niet aan in de weg dat die tekenreeks een persoonsgegeven in de zin van voornoemde bepaling is.

- 2) Artikel 4, punt 7, en artikel 26, lid 1, van verordening 2016/679 moeten aldus worden uitgelegd dat
- een sectororganisatie die haar leden een door haar opgestelde standaard aanbiedt die betrekking heeft op de toestemming voor de verwerking van persoonsgegevens en die behalve bindende technische regels ook voorschriften bevat waarbij gedetailleerd is bepaald hoe de persoonsgegevens met betrekking tot die toestemming moeten worden opgeslagen en verspreid, dient te worden aangemerkt als 'gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijke' in de zin van die bepalingen, indien zij gelet op de specifieke omstandigheden van het geval voor eigen doeleinden invloed uitoefent op de betreffende verwerking van persoonsgegevens en aldus samen met haar leden het doel van en de middelen voor die verwerking vaststelt. Dat een dergelijke sectororganisatie niet zelf rechtstreeks toegang heeft tot de persoonsgegevens die haar leden binnen die standaard verwerken, staat er niet aan in de weg dat zij de hoedanigheid van gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijke in de zin van voornoemde bepalingen heeft;
 - de gezamenlijke verantwoordelijkheid van die sectororganisatie zich niet automatisch uitstrekt tot latere verwerkingen van persoonsgegevens door derden – zoals aanbieders van internetsites of applicaties – wat de voorkeuren van gebruikers met het oog op gerichte online reclame betreft.

Noot

1. Op 7 maart 2024 heeft het Hof van Justitie EU zich uitgesproken over de draagwijdte van het begrip 'persoonsgegevens' in de zin van artikel 4, punt 1 AVG, alsook over de kwalificatie van gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken. Deze uitspraak vindt haar oorsprong in de IAB-Europe-zaak waarin de Belgische Gegevensbeschermingsautoriteit ("GBA") in februari 2022 oordeelde over het *Transparency and Consent Framework* ("TCF").⁴ Het TCF is een wijdverspreide standaard die het beheer van gebruiksvoorkeuren voor online gepersonaliseerde advertenties vergemakkelijkt via het genereren van een letteren tekenreeks ("TC-string"). Dit TCF speelt een cruciale rol bij het voeren van reclame via *Real Time Bidding*. De GBA legde een boete van 250.000 EUR op aan IAB Europe. Het beroep van IAB Europe tegen deze beslissing heeft geleid tot het verwijzen van twee prejudiciële vragen door het Belgische Marktenhof (onderdeel van het Hof van Beroep) naar het Hof van Justitie EU.

2. Ten eerste beantwoorde het Hof van Justitie EU de vraag of de TC-string, al dan niet in combinatie met een IP-adres, moet worden beschouwd als een persoonsgegeven zoals gedefinieerd in artikel 4, punt 1 van de AVG. Niet onverwacht bevestigt het Hof van Justitie EU ook in dit arrest de ruime draagwijdte van het begrip 'persoonsgegevens'. Hierbij verwees het Hof van Justitie EU naar eerdere beslissingen zoals *Breyer*⁵ en *Nacionalinis visuomenės sveikatos centras*,⁶ en bevestigde het dat het niet nodig is dat de informatie (hier, de TC-string) het op zichzelf, en dus direct, mogelijk maakt om een natuurlijke persoon te identificeren. Integendeel, er moet ook steeds worden gekeken naar alle middelen waarvan redelijkerwijs te verwachten valt dat zij worden gebruikt om de TC-string te koppelen aan een identicator, waarbij het irrelevant is of de verwerkingsverantwoordelijke (zijnde, IAB Europe) de identicator in handen heeft dan wel een derde partij (zijde, de leden van het TCF). Het Hof van Justitie EU geeft aan dat IAB Europe, onder voorbehoud van de nodige verificaties door het Belgische Marktenhof, over dergelijke redelijke middelen lijkt te beschikken om de TC-string te koppelen aan een identicator (zijnde, een IP-adres). Dit leidt ertoe dat de TC-string indirect informatie bevat over een identificeerbare gebruiker en aldus een persoonsgegeven kan uitmaken. Dit is het element van 'identificeerbaarheid' in de definitie van het begrip 'persoonsgegevens'.

3. Hoewel dit element van identificeerbaarheid inderdaad relevant is bij de beoordeling, mag niet uit het oog worden verloren dat de definitie van 'persoonsgege-

4 GBA 2 februari 2022, nr. 21/2022, *Klacht inzake Transparency & Consent Framework*, beschikbaar via gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/beslissing-ten-gronde-nr.-21-2022.pdf.

5 HvJ EU 19 oktober 2016, nr. C-582/14, ECLI:EU:C:2016:779, *Breyer*, punten 39-41.

6 HvJ EU 5 december 2023, nr. C-683/21, ECLI:EU:C:2023:949, *Nacionalinis visuomenės sveikatos centras*, punt 58.

vens' in artikel 4, lid 1 AVG in wezen vier elementen omvat, die cumulatief van belang zijn om te kunnen oordelen of bepaalde informatie al dan niet als een persoonsgegeven moet worden beschouwd. Het gaat om (i) alle informatie (ii) over (iii) een geïdentificeerde of identificeerbare (iv) natuurlijke persoon.

4. In de praktijk zijn met name het tweede en derde element vaak voer voor discussie.⁷ Dit wordt indirect bevestigd door het Hof van Justitie EU, gelet op haar uitvoerige analyse van het derde element zoals hierboven beschreven. Ook het tweede element ('over') komt aan bod, maar hiertoe is het Hof van Justitie EU minder uitgebreid. De analyse beperkt zich ogenschijnlijk tot paragraaf 37, waarin het Hof van Justitie EU verwijst naar eerdere beslissingspraktijk waarin is vastgesteld dat informatie betrekking heeft op een geïdentificeerde of identificeerbare persoon wanneer zij wegens haar inhoud, doel of gevolg verband houdt met een identificeerbare persoon. Hoewel het voor het Hof van Justitie EU in deze zaak wellicht evident lijkt dat de TC-string informatie bevat 'over' een identificeerbare natuurlijke persoon, biedt de beperkte verwijzing van het Hof van Justitie EU in paragraaf 37 ons een uitstekende gelegenheid om ook het tweede element van de cumulatieve definitie in de schijnwerpers te plaatsen.

5. Het meest voor de hand liggende scenario om te voldoen aan dit tweede element van de definitie is inderdaad wanneer informatie 'direct' betrekking heeft op een natuurlijke persoon en dus omwille van haar inhoud 'over' een natuurlijke persoon gaat. Denk bijvoorbeeld aan een naam, een medisch dossier of foto's. Zoals bevestigd door het Hof van Justitie EU, kan ook informatie die 'indirect' betrekking heeft op een natuurlijke persoon worden beschouwd als een persoonsgegeven. In dat geval is het belangrijk te benadrukken dat dergelijke informatie enkel informatie 'over' een natuurlijk persoon kan uitmaken in twee alternatieve gevallen, waar het Hof van Justitie EU ook op alludeert in paragraaf 37. Ten eerste, wanneer de gegevens worden gebruikt of naar verwachting (rekening houdend met alle concrete omstandigheden) kunnen worden gebruikt met als doel de betrokkene te beoordelen, op een bepaalde manier te behandelen of zijn status of gedrag te beïnvloeden. Ten tweede, wanneer het gebruik van de gegevens naar verwachting een gevolg kan hebben voor bepaalde personen (rekening houdend met alle concrete omstandigheden).

6. Het lijkt buiten kijf te staan dat zelfs indien IAB Europe niet als doel zou hebben om betrokkenen (zijnde, internetgebruikers) te beoordelen, op een bepaalde manier te behandelen of om hun gedrag te beïnvloeden (een doel dat adverteerders bijvoorbeeld wel nastreven), het gebruik van de TC-string wel degelijk aantoonbare gevolgen heeft voor de internetgebruikers. Dergelijke gevolgen kunnen ons inziens niet worden miskend, aangezien de

TC-string leidt tot het al dan niet te zien krijgen van bepaalde gepersonaliseerde advertenties tijdens het internetgebruik. De TC-string is wijdverspreid en kan worden uitgelezen door zowel IAB Europe als de (grote aantallen) leden van het TCF. Een dergelijke ruime interpretatie van het begrip persoonsgegevens ligt in lijn met eerdere rechtspraak van het Hof van Justitie EU. Een treffend voorbeeld hierbij, zij het niet in de context van de kwalificatie van persoonsgegevens, maar in de context van de kwalificatie van informatie als 'gevoelige' persoonsgegevens is het arrest C-184/20.⁸ In deze zaak concludeerde het Hof van Justitie EU dat het publiceren van nominatieve gegevens van partners in het kader van anti-corruptie als gevoelige persoonsgegevens moet worden beschouwd. Deze zienswijze leidt er dus toe dat zelfs indien dit niet het beoogde doel van de overheid was, de persoonsgegevens toch indirect als 'gevoelig' moeten worden beschouwd aangezien uit de publiek beschikbare lijst met partners de seksualiteit kon worden afgeleid. Een tegenovergestelde uitlegging leidt er volgens het Hof van Justitie EU toe dat de doelstelling van de AVG om een hoog niveau van bescherming van de fundamentele vrijheden en de grondrechten van natuurlijke personen te waarborgen, niet kan worden gegarandeerd.

7. Hoewel de ruime draagwijdte die door het Hof van Justitie EU wordt gegeven aan het begrip persoonsgegevens niet hoeft te verbazen, is het van belang om steeds alle bouwstenen van de definitie in ogenschouw te nemen bij de beoordeling en kwalificatie van informatie als persoonsgegevens. Een dergelijke werkwijze verduidelijkt de kwalificatie van het Hof van Justitie van de TC-string als persoonsgegevens onder artikel 4, lid 1 AVG, onder meer gelet op het 'gevolg' die de verwerking van deze informatie heeft voor de betrokkenen.

8. De tweede prejudiciële vraag van het Belgische Marktenhof betrof de kwalificatie van IAB Europe als gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijke. Onder voorbehoud van verificatie door het Belgische Marktenhof, neemt het Hof van Justitie EU aan dat IAB Europe voor eigen doeleinden invloed uitoefent op de verwerking van toestemmingsvoorkeuren in een TC-string, aangezien het TCF in wezen gericht is op het bevorderen van de verkoop en aankoop van advertentieruimte op het internet. Zodoende stelt het Hof van Justitie EU dat IAB Europe samen met haar leden het doel van die verwerking bepaalt. Bovendien stelde het Hof van Justitie EU dat IAB Europe de middelen van de verwerking vaststelt. Het Hof van Justitie EU komt tot dit besluit aangezien het TCF een door IAB Europe voorgestelde standaard is die de leden van het TCF worden geacht te aanvaarden, aangezien het TCF technische specificaties bevat die omschrijven hoe de voorkeuren moeten worden geregistreerd, en aangezien IAB Europe de regels bepaalt hoe de TC-string kan worden geraadpleegd. Het zal aan het Belgische Marktenhof zijn om te beoordelen of IAB Europe daadwerkelijk bepaalt wat

⁷ A. Focquet (ed.), S. Deprez & J. Mannekens, *Handboek Gegevensbescherming in de diepte & in de praktijk*, Leuven: Lea Uitgevers 2024, punt 2.09 e.v.

⁸ HvJ EU 1 augustus 2022, nr. C-184/20, ECLI:EU:C:2022:601, *Vyriausioji tarnybinės etikos komisija*, punten 117-128.

het doel en de middelen zijn van de verwerking van persoonsgegevens, waarbij onder meer het debat zal worden gevoerd of het ‘aanbieden’ van een standaard voor GDPR-compliance daadwerkelijk als een verwerkingsdoel op zich moet worden beschouwd.

9. Tot slot benadrukken we graag nog twee aspecten die door het Hof van Justitie EU in haar uitspraak worden belicht. Hoewel ze minder omstrede lijken, blijft het relevant om ze kort aan te stippen. Ten eerste bevestigt het Hof van Justitie EU, in lijn met eerdere rechtspraak, dat gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijkheid niet noodzakelijk inhoudt dat elk van de gezamenlijke verantwoordelijken toegang moet hebben tot de persoonsgegevens in kwestie. Verder oordeelt het Hof van Justitie EU dat de gezamenlijke verantwoordelijkheid van IAB Europe en haar leden voor de verwerking van toestemmingsvoorkeuren in een TC-string moet worden onderscheiden van de verwerking van persoonsgegevens die op basis van die voorkeuren plaatsvindt. Het Hof van Justitie EU merkt op dat IAB Europe niet lijkt betrokken te zijn bij, en dus geen invloed lijkt uit te oefenen op, dergelijke latere verwerkingen, zoals bijvoorbeeld het aanbieden van gepersonaliseerde reclameaanbiedingen aan gebruikers.

Mr. S. Deprez

Computerrecht 2024/98

EUROPEES HOF VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS

13 februari 2024, 33696/19

(Pere Pastor Vilanova, President, Jolien Schukking, Yonko Grozev, Georgios A. Serghides, Peeter Roosma, Ioannis Ktistakis, Oddný Mjöll Arnardóttir)

m.nt. O.L. van Daalen⁹

(artikel 8 EVRM)

ECLI:CE:ECHR:2024:0213JUD003369619

Het EHRM acht een verplichting die er in de praktijk op neerkomt dat encryptietechnologie wordt verzwakt in strijd met artikel 8 EVRM.

arrest in de zaak van Podchasov t. Rusland:
The European Court of Human Rights (Third Section), sitting as a Chamber composed of:
Pere Pastor Vilanova, President,
Jolien Schukking,
Yonko Grozev,
Georgios A. Serghides,
Peeter Roosma,
Ioannis Ktistakis,
Oddný Mjöll Arnardóttir, judges,

⁹ O.L. van Daalen is advocaat en oprichter van Root Legal en onderzoeker bij het Instituut voor Informatierecht (IViR).

and Olga Chernishova, Deputy Section Registrar,
Having regard to:
the application (no. 33696/19) against the Russian Federation lodged with the Court under Article 34 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (‘the Convention’) by a Russian national, Mr Anton Valeryevich Podchasov (‘the applicant’), on 18 June 2019;
the decision to give notice of the application to the Russian Government (‘the Government’);
the observations submitted by the Government and the observations in reply submitted by the applicant;
the comments submitted by the European Information Society Institute and Privacy International, which were granted leave to intervene by the President of the Section;
the decision of the President of the Section to appoint one of the sitting judges of the Court to act as an *ad hoc* judge, applying by analogy Rule 29 § 2 of the Rules of Court (see, for an explanation of the background, Kutayev v. Russia, no. 17912/15, §§ 5-8, 24 January 2023);
Having deliberated in private on 9 January 2024,
Delivers the following judgment, which was adopted on that date:

INTRODUCTION

1. The case concerns the statutory requirement for “Internet communication organisers” to store all communications data for a duration of one year and the contents of all communications for a duration of six months, and to submit those data to law-enforcement authorities or security services in circumstances specified by law, together with information necessary to decrypt electronic messages if they are encrypted.

THE FACTS

2. The applicant was born in 1981 and lives in Barnaul. He was represented by Mr S. Darbinyan, a lawyer practising in Moscow.

3. The Government were initially represented by Mr A. Fedorov, former Representative of the Russian Federation to the European Court of Human Rights, and later by his successor in that office, Mr M. Vinogradov.

4. The facts of the case may be summarised as follows.

5. The applicant is a user of Telegram, a messaging application which can be used free of charge on various devices, such as mobile telephones, tablets or computers. This application is used by millions of people in Russia and worldwide. According to its official website, Telegram does not have end-to-end (client-client) encryption by default, but instead uses a custom-built server-client encryption scheme in its default ‘cloud chats’. It is, however, possible to switch to end-to-end encryption by activating the ‘secret chat’ feature. The official site reads, in particular: